СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 24. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 30 січня, 1935. VOL. XLIII. No. 24. Jersey City, N. J., Wednesday, January 30, 1935. THREE CENTS.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ЗА РЕВІЗІЮ УРЯДОВОГО ПЛЯНУ ОБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦІ

ВАШИНҐТОН. — Вилієм Ґрін, голова Американської Федерації Праці, подав до публичного відома, що дорадчий комітет президента для справ економічного забезпечення, котрого членом є Ґрін, не приняв думки зорганізованого робітництва про забезпечення проти безробіття й тому зорганізовані робітники домагаються ревізії урядового пляну.

Представники Американської Федерації Праці заявили комітетам палати послів і сенату, що займаються цією справою, що проєкт зокона, внесений сенатором Ваґнером і конґресменом Луисом, має поважні хиби. Вони домагалися передовсім, щоби проект закона подавав виразно мірила винагородження на випадок безробіття.

БОРОТЬБА ЗА НАЦІОНАЛІЗАЦІЮ ВОЄННИХ ПРОМИСЛІВ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар війни Дерн заявив перед комітетом палати послів для військових справ що націоналізувати воєнні промисли непорадно, ба навіть самогубно для краю.

Він заявився тільки за те, щоб законом обмежити доходи амуніційних підприємств.

ВІДКИДАЮТЬ ПРОПОНОВАНІ ЛОНҐОМ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ ЩОДО СВІТОВОГО СУДУ.

ВАШИНҐТОН. — Сенат відкинув пропозицію Лонґа, щоб американський уряд, приступаючи до Світового Суду, застеріг собі, що Америка тільки так довго буде належати до Суду, як довго Суд буде признавати доктрину Монрова.

За внесок Лонґа голосували 35 сенаторів, проти 46. Замітно, що між голосами за Лонґа були 13 демократів.

Голосування показує, що урядови не буде так легко переперти цю ухвалу, як це спершу здавалося. Видно, пропаґанда проти Суду таки зробила своє і уряд мусітиме вживати всякого натиску, щоби переперти ухвалення приступлення.

ВЕЛИКИЙ СТРАЙК ПОРТОВИХ ВІЗНИКІВ.

НЮ ЙОРК. — „Міжнароднє Братство Візників”, каже, що згідно з його приказом у понеділок вийшли на страйк понад 20,000 портових візників та що страйк зовсім спаралїжував доставу товарів до кораблів і від кораблів.

Юнія виразно заявила, що вона думала страйком здержати суд не видавати судової заборони проти юнії. Коли суддя, що мав цю справу вирішити, справді відложив видання своєї опінії на тиждень, юнія відкликало страйк з тим, що його знову зарядить, як судовий приказ буде підписаний.

З ПРОЦЕСУ ЗА ВИБОРЧУ СТРІЛЯНИНУ В КЕЛЕЙРЕСІ.

ПАТСВИЛ (Па.). — На процесі проти Джозефа Бруна, републиканського проводира майнерської місцевости Келейрес, обвинуваченого за стріляння до демократичної паради в передодень виборів минулої осени та вбиття 5 осіб і ранення 14, ставав як відводовий свідок у власній справі самий обвинувачений.

Бруно боронився, що він не віддав ні одного вистрілу до паради та нікого до стріляння не заохочував. Він говорив, що стрілянина почалася з вулиці та що коли стрілянина велася, він був коло телефону, пробуючи дістати стейтову поліцію.

З ПРОЦЕСУ ГАВПТМАНА.

ФЛЕМИНҐТОН (Ню Джерзі). — Бруно Гавптман далі зізнавав у понеділок як свій власний свідок. Його допитував прокуратор Виленц цілих 5 годин.

В своїх зізнаннях Гавптман зробив кілька шкідливих для себе признань. Вичитуючи зізнання Гавптмана перед прокуратором у Бронксі, прокуратор Виленц добився від обвинуваченого признання, що він говорив неправду. Допитуваний остаточно стратив терпеливість та кричав до прокуратора, що він невинуватий.

Він казав, що не говорив нічого про те, що знайшов гроші в скринці, полишеній у нього Фишом, котрий поїхав до Німеччини, та що два тижні по відкриттю грошей у скринці він грошей не числив.

СНІГИ ВІДТЯЛИ ФАРМУ ВІД СВІТА.

ЛЕЙКГЕРСТ (Ню Джерзі). — Снігові заметілі відтяли від світа Бинґема Мейера, завідувача досвідної фарми, його жінку й двоє малих дітей. Всякі проби добитись до фарми лісовою дорогою, що становить одинокий доступ до фарми, не вдалися й уряд постановив вислати літак, щоби з нього скинути Мейерови поживу.

ЛЮДИ ДАЛІ МРУТЬ ВІД ОТРУЙНОЇ ГОРІВКИ.

ЮТИКА (Ню Йорк). — 16 осіб померли тут цими днями від кепських трунків. Між ними помер теж Виктор Петерсон, котрого уряд посуджував за продаж трійливої горівки. Арештовано кількох людей, кодре, як каже поліція, варили й продавали горівку.

Олесь Бабій.

ПІД КРУТАМИ

Ще тільки вчора родилась воля;
Ще тільки вчора родилась воля,
Нині на сполох сурмлять вже сурми:
— Орда йде дика з чужого поля!

Ще тільки вчора — прапорів море,
Побідно грали дзвони в Софії,
А нині, нині — горе нам, горе!...
— Знов Боголюбський йде з Московії.

Знову з півночі ґрадові тучі
Впадуть на наші ниви народні,
Сумує Київ, руїни ждучи:
— Спасуть хіба нас чуда господні!

Крамоли, чвари в краю цілому,
По лютих війнах люд у знемозі;
Ґей, скиглить чайка в степу німому,
Що гніздо звила ось при дорозі.

Зібралось триста юних, сміливих:
— Браття! Не купим волі сльозами!
Не треба смутків, ні слів журливих;
Ходім як Ігор у бій з мечами!

Гей, гремлять стріли мрачної днини,
Аж у Чернігів котяться громи;
Паде покіссям цвіт України,
Та хто вбив тіло, духа не зломить!

Бились зполудня, бились до ночі;
Аж тоді втихли у пітьмі бої,
Як закрив воїн останній очі,
Як впав, убитий побіля зброї.

Всі Ви спочили в темній могилі,
Та нас в неволю не завернути,
Бо і в нас були вже Термопілі,
Бо впало триста ген там, де Крути!

В ЯПОНІЇ ПРОДАЮТЬ МАСОВО ДІВЧАТА.

З причини стихійних катастроф, які навістили Японію, селяни масово продають дівчата. В одній префектурі Азіта продано поверх 30 тисяч дівчат у віці від 16 до 23 років. З того числа 17 тисяч дівчат продано до ріжних фабрик, а 13 тисяч до японських каварень на т. зв. ґейші. Ціни на дівчата хитаються, залежно від уроди і здоровля, від 10 до тисячі єн.

СТАРОВИННА ТАТАРСЬКА МОГИЛА.

Два кільометри від Тирасполя, недалеко Дністра, розкопали недавно стару могилу, цінну для науки тим, що вона точно датована монетами. Небіжчик у ній лежав горілиць і мав на обох раменах та на грудях по одній срібній монеті з часів звісного Теле-буги, хана Золотої Орди, що панував у рр. 1287—1290. Підперезаний був небіжчик широким шкіряним ременем з залізною спряжкою, а на ногах лежав у нього сагайдак з березової кори. Біля голови стояла мідяна мисочка на ніжці, а при правій руці був залізний ножик. Із знайдених монет та з сагайдаку, розкрашеного на червоно, ясно, що в могилі був похований знатний Татарин.

СТАРИННІ ГРЕКИ ЗНАЛИ СТЕНОҐРАФІЮ.

Англійський археольоґ Мільне оголосив вислід своїх дослідів над єгипетськими папірусами з часів, коли Єгипет був опанований грецькою культурою. Досліди Мільна тревали 10 літ і виказали, що один папірус містив науку грецької стеноґрафії. Порівнуючи з іншими старинними джерелами, що знаходяться в Британському Музеї, він устійнив 800 грецьких стеноґрафічних скорочень і відкрив їх значіння. Папірус походить з III. століття перед Христом.

СТУДЕНТ ДЕФРАВДАНТ.

„Братня Помоц” львівської політехніки приняла недавно в характері гостя Францішка Врубля, який одержав від шефа бюра суму 1,365 зл. з переказами, щоби надати їх на почті. Одначе Врубель спроневірив одержану готівку і втік, при чому надіслав до „Братньої Помочі” письмо з проханням, щоб не повідомляти поліції, бо він до тижня гроші зверне. За дефравдантом поліція вислала стежні листи.

ШКІЛЬНИЙ СТРАЙК У ПОЛЬСЬКІМ СЕЛІ.

Польська преса звідомляє: Село Ґрабово в авґустівському повіті, положене над прусською границею, складається з кольонії Ґрабово і з двох дворів. У селі Ґрабово живе 56 родин зі 104 дітьми. Найближча школа є в селі Мала Пруська, 4 км. віддалена від села Ґрабово. Дорога до школи веде через ліс і вузеньку кладку через річку. На весну, чи осінню діти не можуть дістатися до школи. Родичі стали домагатися окремої школи в Ґрабові. Та хоч ті старання тревають уже кілька літ, нема ніякого висліду.

Отже тепер батьки заборонили дітям ходити до школи в Ґрабові. Так 104 польських дітей села Ґрабово залишиються без шкільної науки.

Таке діється в Польщі в польському селі Ґрабово...

АРЕШТУВАННЯ ПРОДАВЦІВ ЗАПАЛЬНИЧОК.

Бриґада скарбової контролі у Львові перевела облаву на продавців запальничок. У хвилині, коли поліційний аґент придержав одного з вуличних продавців запальничок, інші товариші станули в його обороні так, що мусіла інтервеніювати поліція.

БАНДИТИ ВДАВАЛИ ПОЛІЦІЮ.

В Балинцях, пов. Коломия, на дім Петра Семотюка напали в ночі опришки і пробували дістатися до середини, причому подали себе за поліцію. Семотюк освітив їх електричною ліхтаркою, а тоді напасники дали до нього кілька стрілів, ранячи його в ногу Домівники почали кричати і напасники мусіли занехати грабунок. Відходячи, підпалили стодолу.

САМОГУБСТВО НАФТОВОГО СПЕКУЛЯНТА.

Знаний віденський хірурґ і професор університету, д-р Льоренц, відобрав собі життя, повісившись. Як повідомляє віденська преса, Льоренц був власником нафтових теренів у східній Галичині. На безуспішних верченнях він стратив увесь свій маєток вартости півтора міліона шілінґів і це стало причиною його самогубства.

ХАБАРНИЦТВО.

Бурмістр міста Надвірна припинив в урядуванні ветеренаря Фрухта, бо одержав повідомлення, що ветеринар бере від різників хабарі за нелеґально вбиту худобу.

ВЯЗНІ МУСЯТЬ САМІ УДЕРЖУВАТИСЯ.

В низці надзвичайних реформ, переведених у сучасній Туреччині, є між іншим розпорядок, що злочинці в турецьких тюрмах мусять самі покривати кошти свого удержання в тюрмі. А ті злочинці, що не всилі цього зробити, мусять за кожний турецький фунт (около 5 злотих), виданий на їхнє удержання в тюрмі, відсидіти один день більше понад реченець, означений у судовому засуді.

ЧЕХИ АРЕШТУВАЛИ ПОЛЬСЬКУ КНЯГИНЮ.

Чехословацька поліція арештувала при переході чехословацької границі польську княгиню Матильду Сапеґу. Обвинувачують її за образу чехословацької нації: Перед кількома днями вона подорожувала по Чехословаччині й Мадярщині. На кордоні Чехословаччини й Мадярщини переніс їй чехословацький носій пакунки з чехословацького до мадярського ваґону. Княгиня дала йому за те корону. Він зажадав більше. А що вона відмовлялася, носій переніс пакунки з мадярського ваґону назад до чехословацького. Тоді княгиня дала йому жадану заплату. При цій нагоді вона вилаяла образливими словами чехословацький нарід. Носій доніс це до відома влади. При повороті княгиню арештовано й віддано судови за образу нації.

ЩЕ ОДНА КУКУРУДЗЯНА АФЕРА.

Перед окружним судом як відкличною інстанцією в Станиславові відбулася карна розправа як епільоґ кукурудзяної афери в Надвірнянщині. На лаві обвинувачених засіли Ляйб Бреслер, Дмитро Кіндратюк, Микола Кузяк, Авраам Гарц, Ілько Оленюк і Василь Худяк із Зеленої, пов. Надвірна. В 1933 р. підчас гострої зими, коли серед гуцульського населення панував голод, староства гірських повітів приділили по зниженій ціні вільну від привозового мита румунську кукурудзу для найбіднішого населення. Обвинувачені, використовуючи важке положення населення, набули значну скількість тої кукурудзи по зниженій ціні від Гуцулів, щоби відпродати більше по ринковій ціні. Суд затвердив присуд першої інстанції, на основі якого дістали: Бреслер 1 рік вязниці, Гарц 8 місяців вязниці, а інші на кару арешту по 6 місяців кожний.

ФОРМА УКРАЇНСЬКА, АЛЕ ЗМІСТ ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНИЙ

ЧЕРНІВЦІ (Буковина). — Одеська радіостація розіслала дуже цікавий і багатомовний реферат про „українізацію” України. Той реферат чули й ті Українці, що жиють на українських землях під Румунією, Польщею і Чехословаччиною. Говорили радіом таке:

“Українізація, що її переводили Скрипник і товариші на Україні, була формою українська, а змістом націоналістична петлюрівська, контрреволюційна. Ця українізація йшла так далеко, що її автори хотіли не тільки відділити Україну від російської культури, але й від большевицької Росії взагалі”. Цій українізації протиставиться тепер нову: „українську формою, а змістом інтернаціональну, большевицьку”.

СМЕРТЬ АНҐЛІЙКИ, ЩО ПРАЦЮВАЛА ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

МУКАЧІВ (Закарпаття). — Дня 21-го грудня померла в мукачівській лічниці Анґлійка, що в 1922 році поселилася в найбіднішій закутині української землі, на закарпатській Мароморощині, і тут розвинула широку філянтропійну діяльність. Поселилася там за порадою відомої „бабушки” російської революції, Е. Брешко-Брешковської. Покійна пані Веллер посвятила Закарпаттю свій труд і свої матеріяльні засоби. Заснувала в Мукачеві й Ужгороді інтернати для бідних шкільних дітей. Опісля осіла в Нересниці й всеціло віддалася праці серед місцевого селянства. А було над чим працювати в тому часі, бо шаліли повоєнні пошести, як тиф, червінка, дифтерія, і тяжко було з прохарчуванням населення. Всюди, де тільки могла, появлялася „добра панійка”, що своїми ліками, грошевими допомогами та ласкавим словом проганяла нужду й недостатки. А коли життя унормувалося, звернула вона всю увагу на воєнні сироти і безпритульну дітвору. Збирала їх у своїм домі, годувала, одягала і до шкіл посилала. Власним коштом побудувала величавий шкільний будинок і передала його на власність громади Нересниці. Річ ясна, що опанувала теж добре й українську мову населення. Похорон відбувся при величезнім здвизі народу, особливо селянства. Близький друг покійної, п. Гакенсен, сказав над її могилою таке: „Ми, Анґлійці, дали вам те, що мали найліпше”.

ПРО „ЗІНОВЄВЦІВ”-УКРАЇНЦІВ.

ЛЬВІВ. — З Совєтів доходять вісти про масові арешти серед українського студентства в Харкові і Києві. Зміж арештованих коло 80% належать до комсомолу. Кажеться, що висланники групи Зіновєва навязали тісні зносини з українськими комуністами. Підставою порозуміння була постанова федеральної совєтської конституції, в якій говориться, що українська република має право виступити з СССР. Справа здійснення цеї постанови була, кажуть основою тих зносин.

ЙОРДАН З ПЕРЕШКОДАМИ.

ЧЕРНІВЦІ (Буковина). — Треба було Українцям греко-католикам святити воду коло церкви, бо міська румунська влада не дозволила на похід через місто на площу.

БЛИЖЧІ ДАНІ ПРО „УКРАЇНСЬКИЙ РІЛЬНИЧИЙ ЛІЦЕЙ”.

ЛЬВІВ. — Польська аґенція „Всхуд” подає інформації про Державний Ліцей з українською мовою навчання, якого осідком буде місцевість Черниця, жидачівського повіту, на терені станиславівського воєвідства. До Черниці доїжджається поїздом на стацію Пісочна на залізничій лінії Львів-Стрий. Від стації до Черниці веде дорога, що виносить кілька кільометрів. Ліцей буде відкритий з початком шкільного року 1935-36. Наука треватиме три роки. Кандидати, що стараються про приняття до Ліцею, мають внести прохання про приняття до Кураторії Львівської Шкільної Округи у Львові. Адміністраційна такса виноситиме річно 220 злотих.

СИБІРСЬКА ЗИМА В ГАЛИЧИНІ.

ЛЬВІВ. — У східній Галичині мороз доходить до 26 ступнів Цельзія, а в Карпатах до 30 і більше. А заповідають, що буде ще зимніше. В ріжних сторонах позамерзали люди в дорозі. На Підгірю показалися масово вовки, що вийшли з гір. Наслідком морозів пірвалися телеграфічні дроти; автобусова комунікація припинилася. По містах тисячі людей повідморожували собі вуха, носи, руки. Ратункове поготівля у Львові дало в однім дні допомогу в поверх 600 випадках. У Совєтах ще зимніше. Там позамикано всі школи.

ОПЛЮГАВИВ МЕК ДОНЕЛДА.

ЛОНДОН. — Джордж Бюкенен, член Незалежної Партії Праці, бувший товариш-соціяліст теперішнього премієра Мек Донелда, вилаяв його в парляменті останніми словами, в спосіб, невідомий в історії парляментів. Було це підчас дебати про допомогу безробітним. Бюкенен назвав Мек Донелда блазном, свинею, боягузом, проклятим усім бідним народом, панським служакою.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$ 2.00	One year	$ 2.00
На пів року	$ 1.25	Six months	$ 1.25
В Джерзи Ситі і Заграниці:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВЕЛИЧНІЙ, АЛЕ ТРАГІЧНИЙ МОМЕНТ

В історії новітніх визвольних змагань українського народу є записане одно слово: **Крути,** яке ще й досі не зістало як слід освітлене й відчуте, а яке є виразом найглибшої любови рідного краю і посвяти для нього.

І ще довго прийдеться ждати, заки ціла наша нація відчує глибінь трагедії тої події. Бо відчути і зрозуміти великі діла — це теж річ велика. Особливо тоді, коли нарід розбитий, коли події такі сильні, що потрясають цілою нацією; коли нема можности зібрати думки докупи; коли нема змоги оголосити документи часу і писати та друкувати те, що хто думає, чи хто що пережив.

Нема тепер змоги написати правдиву історію останньої української доби. І тому нема змоги висвітлити правдиво ту подію, що зветься: Крути.

Одно певне і ясне: що в хвилі, коли наближались до Києва московські наїзники, щоб завдати удар відродженій українській державі, й коли нація, військо й провід не дописували, взялася ратувати честь і судьбу відродженої України: **молодь.** І тому, щоб розуміти велич і трагедію Крутів, треба розуміти повітню українську молодь, оту її частину, що готова в кождий мент пожертвувати собою для Вітчини.

Бо от зважився вкінці політичний провід нації проголосити Українську Народню Републику. Заявляючи, що його до цього „приневолено". І виправдуючись перед Москвою, що зроблено це на те, щоб допомогти Росії, щоб дати „великій і знеможеній републиці Росії здоровля, силу і нову будучність".

Москва, у відповідь на те, створила в Харкові совєтський, ніби український, уряд, а на Київ вислала Муравйова, щоб наступав з большевицькими бандами проти української народньої влади. Вільнодумний і миролюбний уряд У. Н. Р. про армію не подбав. І була держава, а не було її кому боронити. В тім важливім моменті кинулася ратувати Батьківщину молодь зі шкіл. Вона одна відчула, який це назріває момент. Не було її тоді в Києві багато. Та таки назбиралося до трох соток з тої молоді, що була вихована в російських школах, а більша частина — в „малоросійських" домах. І ці молоді, майже діти, вхопили за кріс і опинилися під Крутами, де наложили головами, падаючи жертвою нашого ідеольогічного безладдя, організаційного хаосу і цілковитого непідготування народніх мас до великої хвилі, яку довелось нам переживати. А впав той наш квіт хіба нам у науку, щоб не повторилися ті помилки та недомагання, що вже раз довели до втрати української держави.

ГУЇ ЛОНГ

(3)

III.

Монарх у підштанцях.

Далеко від стейту Луізіяни люди знають Гуї Лонга як чоловіка, одітого в прекрасний сурдут кравецької роботи і вони зображають собі його, як він править стейтовою легіслятурою. Та місцеве населення знає про нього більше: воно знає, як Гуї Лонг править стейтом з власної спальні, одітий у зелені підштанці.

Кому це могло би виглядати на кепський жарт, той може собі пригадає, як сенатора Лонга відвідав свого часу командант німецького кружляка „Емден", що вславився був підчас світової війни. Лонг приняв команданта — одітий у зелений спальний костюм, „паджама". Командант „Емдена" взяв це за свідому образу. Так думав командант „Емдена", бо він чужинець. Якби він був мешканець стейту Луізіяна, то знав би, що зелені „паджама" це немовби урядовий уніформ диктатора.

Це вже траплялося не раз і не два, що сенатор приходив домів у полудне, одягався в „паджама", йшов до ліжка і лежачи в ліжку, приймав довгий ряд людей. Та правильного роду авдієнції відбуваються вечором. У цей спосіб він відбуває конференції зі своїми найближчими поплечниками. Конферує, декламує, кричить. Як дуже зворушиться, то вискакує босий з ліжка, підтягає підштанці вгору і парадує, викрикуючи з усеї сили, вживаючи до одного або двох людей стільки голосу, скільки бесідники вживають до великої авдиторії. Видається, що він не може спокійно говорити: мусить бесідничати. Коли говорення до одного або кількох людей у кімнаті відбувається нормально тихим, спокійним голосом, то Лонг виводиться або ненормально або грає ролю.

Він дає й іншим говорити. Навіть їх слухає. Але це тільки на хвилю. Зараз потім він з ними не погоджується, починає аргументувати. Накінець він перепирає свою думку, бо він, самий рішає. Один ґазетяр, що був у делєґації з одної громади до Лонга, сидів дві години в його спальні й слухав, як Лонг розбирав справу за справою. Розібрано й рішено коло двацять справ. Без огляду на те, чи говорено про важні справи, чи дрібниці, Лонг усе розпалювався, декламував, розмахував руками, як вітрак крилами, прибираючи час від часу пози, гейби стаючи до фотографії.

Звичайно, як одну справу полагоджено, Лонг вертався до ліжка. Лежав без подушки, поки не почалася сварка за іншу справу. Якась думка скочить йому нагло в голову, він сідає, розпалюється, вискакує з ліжка. Його товариші противляться йому, аргументують проти нього, але він перекрикує їх пристрасто своєї аргументації. Коли кінчиться конференція, Лонг перечисляє рішення: „Я зроблю це, ви зробите те! Цього чоловіка треба нагнати! Цей контракт треба переперти!"

Лонг знає кожду громаду. Він знає всюди довгу низку людей. Він знає, що треба робити в кождій громаді. Тому, як він виїздить зі стейту, його партійна машинерія показує недомагання то тут, то там, його прихильники відхиляються від нього, його пляни не виконують. І не дивниця, бо він не провідник, а тільки насильний наганяч. Він є втіленням сили, і ні крихти її не дасть другому. Він хоче захарапчити всю для себе.

В цілій його діяльності проствічує передовсім бажання пімститися на тих, що його хочуть, на його думку, принизити. Тому він іде проти великих корпорацій, а передовсім против нафтового підприємства Стендард Ойл Ко. Він ніколи не забуває образи. Кого він запише в свою книжечку собачих синів, як він її називає, на тому він колись пімститься. За злопамятність його в стейті знають широко. Він памятає кождій ґазеті, що була проти нього. Він хотів би на них завести податок по два центи за брехню, як він називає вис[...] проти себе.

Молодим він тяжко працював на фармі, не мав нагоди до освіти, і до нині він має це погорду до школи. Він мусів ходити до недільної школи, і з політичних причин належить до баптиської церкви на північ стейту та проголошує себе оборонцем католиків у католицьких громадах південної частини стейту.

У своїй молодости він був „сейлсменом", оженився, маючи 19 літ, і потім захотів бути адвокатом. Вступив до школи прав, учився, висох, але здав екзамен. Це була його освіта. З бідної родини — він хоче привілеїв. Він преться наперед, угору, як багато Американців. Але попри це в ньому є щось іншого: він хоче це карати всіх тих, що мали те, чого він не мав.

Він не має широкої освіти, але є інтелігентна людина. Він скоро схоплює суть замотаних справ. Він зробив теж неодну прислугу стейтови Луізіяна, але його політичні методи ціхує безпощадність; його режим повний корупції.

Та, не дивлячися на всі ці обмеження, сенатор Лонг, на думку багатьох людей, що зовсім не належать до його приятелів, представляє як не можна краще нижчу середню клясу полудневих стейтів, а головно фармера й селянина, угнетеного, неосвіченого, позбавленого прав. Лонг переживав такі самі трудноші в молодости, що вони переживали; він має такі самі аспірації й такісамі забобони, як вони мають. Він представляє їх змагання до сили, і йому здається, що він може з часом бути представником змагання до сили всіх цих людей з нижчої середньої кляси по всіх інших стейтах Америки. Його амбіції не кінчаться на стейті. Він хоче бути президентом Злучених Держав і босувати Америці так, як він нині босує стейтови Луізіяна.

Він мусить перти до захоплення федеральної влади, бо федеральна влада часто стає йому на пальці. Недавно федеральний уряд потягнув до відповідальности цілий ряд його поплечників за складання фальшивих звітів. Він не дивиться на те, що він не надається до проводу цілої держави ні своїм знанням ні вдачею. Це його амбіції не здержує. Це його відвага, якої він має багато. Іншої відваги він не має. Спеціяльно він не має відваги фізичної. Він усюди ходить під охороною. Його стережуть у день і в ночі.

Що сталосяб з Америкою на випадок, якби Лонг захопив у ній владу, можна судити по стейті Луізіяна. Політика в цьому стейті знайшлася в стані високого чуттевого напруження. Там усе спирається на чуттях. Там нічого не рішається розумом, зрівноваженим розсудком. Там усі подратовані. Приятелі Лонга вічно говорять, що Лонга пляновано вбити. Його вороги знають його як фізичного боягуза. Він править страхом. Чим більше він править, тим більше має страху. І тим більше потребує охорони. І тим більшої влади.

У Лузіяні вже нема демократії. І перед Америкою може скоро встати питання, чи має вона піти слідами Луізіяни.

БОРОТЬБА ЗА ВЛАДУ В НІМЕЧЧИНІ

(Розмова з Німцем із „Третього цісарства").

„Пане мій, не треба звертати уваги на зовнішність, на форму", — каже мені мій співрозмовник, старий, сивий чоловік з енергійно-флегматичним виразом мешканців німецьких приморських міст.

„Те, що ви знаєте, читаючи в німецькій пресі, вам нічого певного не скаже. В Німеччині преса державна; вона регулюється так, як вода в каналі: треба води більше — пустять, а не треба, то закрутять, де слід, і сиди без води. Про теперішній режим вам скаже хіба ваш приятель у Німеччині, який вірить вам, як самому собі, що ви не підете до Г. С. П. (тайна поліція в Німеччині) або той, хто звідтіль виїхав і вже туди не вернеться, як ось, наприклад, я".

Старий пан закурює свою люльку і продовжує рішучим голосом:

„Ціла Німеччина стоїть перед несподіванками. Усе в непевности та в тривозі. Всі чекають на вислід голосування в Сарській области. Щоб зробити враження в Сарщині, Гітлер і його міністри почали вже голошувати „ліберальні" промови: мовляв, не буде пімсти нікому, хто голосуватиме проти прилучення Сарщини до Німеччини. Сарське питання — це іспит для Гітлерового режіму. Якщо станеться, що Сарщина і надалі лишиться під протекторатом Союза Націй, то це буде приводом до величезного обурення цілої Німеччини проти Гітлера. Бо тільки режим Гітлера може зробити з добрих німецьких патріотів „ворогів батьківщини". Всеж думаю, що більшість населення Сарщини буде голосувати за злуку з Німеччиною, всупереч режимови. Бо влада міняється, а територія лишається незмінна".

— Чому ви так проти режиму Гітлера? — питаю добровільного еміґранта з Німеччини.

В його очах засвітилися недобрі вогники:

„В такій Німеччині не можу жити.

„Німці тепер не мають права й справедливости, не мають законів, бо все рішає воля і самоволя диктаторів великих і малих. Свободу, її вартість ми аж тепер навчилися шанувати, як її втратили. Німець звик до незалежного суду, що рішає справи на основі закону. А який суд і закон тепер, під владою Гітлера? Їх нема. 30. червня 1934 р. розстріляно десятки визначних Діячів, недавніх приятелів Гітлера. Суду не було! Чи це можливе в культурній державі? Гітлер проголосив тоді, що то були люди збочені, гомосексуалісти. Нехай буде: але всіх — нормальних і ненормальних треба було дати на суд. Тепер у Німеччині говорять, що то гомосексуалісти постріляли нормальних людей. Де правда, ніхто не знає.

„Гітлер запровадив свою „поміч на зиму" для безробітних. Збирають багато, бо мусять давати зі страху. Але чи дістануть ту допомогу безробітні так, як належить, ніхто не знає. Величезні гроші влада витрачає безконтрольно. Власними очима бачив я такий випадок: приходить кілька „брунатних сорочок" до одної урядової установи, продають усякі дрібниці і велять собі добре платити — на „Вінтер Гільфе". Один службовець відмовився купувати, кажучи: „Не хочу давати на справу, ніким неконтрольовану". Цього бідолаху „брунатні сорочки" тут таки в уряді, так побили, що його напівмертвого відвезено до лічниці. Такі розправи над „ворогами народу" можна бачити всюди. Деж тут право, де культура й цивілізація? Цеж панування кнута, як у Росії".

— Чого ждуть у Німеччині?

„Ждуть великих змін після сарського плебісциту. У всіх на устах — диктатура війська (Райхсвер), як переходова форма до нормальної влади. Гітлер чує, що під ним земля горить, і він без жалю викидає все те, що сварить його з армією. Вн фактично зліквідував штурмові відділи, а тепер прийшла черга до „чорної армії" Гітлера. Було їх 200,000, зістанеться тільки 20 тисяч. Але це велике питання, чи схоче державне військо підлягати Гітлерови. Генерали не можуть переболіти того, що 30. червня ганебно замордовано фактичного організатора державної німецької армії, бувшого предсідника німецького уряду, генерала фон Шляйхера. Це діло Ґерінґа, але за це мусить відповідати також Гітлер.

— Які ще причини невдоволення на режим Гітлера?

„Безробіття, дорожнеча. Наприклад за яйце в Німеччині платять 25 „феніґів"; це на чеські гроші — 2 корони 50 гелєрів. А в Чехії яйце коштує 50 гелерів. Вп'ятеро дешевше проти Німеччини! Німці бояться війни. Війною страшить влада. Перед цим війни не боялися. За загарбення міжнародних відносин нарікають на Гітлера. Теперішній режим рекламує „приязнь" із Польщею. Але німецьке серце не належить до Польщі".

На цім розмова перервалася. Мій потяг рушає. Стискаємо собі руки з старим паном. Махає рукою і гукає: „Приїдьте до мене в гості, як буде в Німеччині воля".

(Боденбах—Подмокли, чесько-німецька границя).

К. П.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ЖУРНАЛІСТ ПРО УКРАЇНСЬКУ МОЛОДЬ.

Брісель (Офінор). — Американський журналіст лівого напрямку, Марк Жіной, який щойно повернувся з довшої подорожі по совєтському Союзі, містить у бельґійській ґазеті „Пепль" довге справоздання, в якому часто згадує про Україну. Не вважаючи на те, що автор є соціялістом, його враження наскрізь неґативні і єдину річ, що він відмічає як позитивну, це совєтська молодь, яка з енергією молодого запалу працює для розбудування економічного життя. Ця молодь, каже автор, найліпше працює в Москві та Петербурзі, де вона має повні шлунки, тоді, як на Україні вона часто-густо голодна й мусить працювати лише силою духа. Один комсомолець сказав йому в Києві: „Ми працюємо для кращої будучини, але хіба наші батьки її побачать, а ми вже ні". На здивоване запитання журналіста хлопець пояснив, що старше покоління в свій час добре живилось, а тому виросло міцне та довголітнє, тоді як молодь совєтської формації ніколи не їсть до сита, а тому гине як мухи і від праці і від найменших хворіб. В дальшому автор не подає нічого нового для українського читача. Він описує голод, незадоволення населення, надію на війну, як на визволення, але всеж завважує, що на Україні положення є що гірше і що там навіть по великих містах поліції, виходять на варту, узброєні в карабіни.

В. Будзиновський.

ШЛЯХОЦЬКЕ УХО

(Історичне оповідання).

(6)

Наш пан вислав її сюди саме на те, щоби збаламутити погоню, як би справді яка пустилася за нею.

— Сюди погоня не знайде дороги? — спитав Ярунич, похитуючи недовірчиво головою.

— То було так, — розпочав з кінця старший з гайдуків, старий балакун: Від Райфурів дорога до Шубина і до Латани зразу одна. Десь в половині дорога розколюється, і розходиться двома раменами. Ліве рамя іде до Шубина, праве сюди, до Латані. Коли ми, вертаючися з Райфурів, підїхали до того місця, де дороги розходяться, наш пан сказав:

„Не виключене, що Райфурський дістане якого союзника, що має сильну міліцію, і пуститься відбивати доньку. Треба його збаламутити. Він буде гадати, що я дівчину взяв до себе, до вора в Шубині. А я сховаю її в Латані.

Щоби там, де дороги розходяться і ще добрий шмат на дорозі до Латані не було свіжого сліду воза, пан приказав гайдукам занести порожний віз до ліса. Потому гайдуки занесли і на віз поклали два міхи пшениці, щоби було на чім сидіти. Навпослід занесли панну і посадили на возі. Возови пан дав конвой з десятьох гайдуків і приказав лісом їхати майже аж під село Латаню. Недалеко села, де на дорозі вже не розріжнить слідів поодиноких возів, гайдуки зїхали на дорогу.

Коли гайдук розказував се, Ярунич поодинокими словами, киданими до козаків пошепки, сказав їм, що дівчину треба відбити, відгородивши віз від гайдуків, прикладаючи кождому пістолю до груди.

— І щож ви тепер зробите з дівчиною? — спитав Ярунич, підїжджаючи ближче воза, будьтоби, щоби дівчині ліпше приглянутися.

— Зробимо те, що наш пан приказав нам зробити, — відповів гайдук. — Занесемо її до льоху, бо сама не схоче увійти до такої світлиці. Дамо їй чверть бохонця хліба і збанок води. Замкнемо льох, поставимо варту і будемо дожидати дальших приказів пана.

— А як би той приказ я дав вам? — спитав Ярунич, підступаючи до воза ще ближче.

— Ти? Чий приказ? — спитав гайдук, витріщивши на козака очи, бо не розумів його.

— Мій приказ! — відповів козак. — Дівчиною ти вже не журися, бо я беру її під мою опіку. Вступися і прикажи твоїм гайдукам, щоби вступилися!

— Я? Вступитися? Ти може прийшов на службу до нашого пана?

— На бік! — гукнув Ярунич.

В ту мить половина козаків всунулася між віз і гайдуків. До кождого гайдука наставилися дві пістолі. Ярунич нахилився над возом, вхопив дівчину обіруч за стан і, замахнувши нею, посадив її на своїм кони перед собою.

— Поклоніться вашому панови від козака Ярунича і будьте здорові! — сказав Ярунич до гайдуків і пустився чвалом дорогою на Райфури. Його козаки помчалися за ним. Гайдуки стояли на місці німо, позирающи один на одного. Неначе не годні були зрозуміти, що таке сталося. Також годі їм було зрозуміти сього, що скаже пан, коли вчує, що вони дали собі дівчину вихопити з рук. Нарешті старший промовив:

— Наш пан хіба зрозуміє, що десять гайдуків не рівня цілій сотні козаків. Їх мабуть була ціла сотня, або й ще більше.

— Коби зрозумів! — додав другий гайдук недовірчиво.

Козаки з дівчиною скоро минули дорогу до місця, де вона сходиться з дорогою від Шубина. Саме, коли вїхали на спільну дорогу до Райфурів, почули наближаючися з противної сторони тупіт. Побачили трох їздців, що гнали несамовитим чвалом.

— То мій тато! — крикнула дівчина, коли козаки і ті три їздці вже підїхали ближче до себе.

Райфурський, хоч бачив якусь дівчину на кони перед козаком, не зараз пізнав, що то його рідна донька. Всеж таки Ярунич підніс догори руку і припинив своє військо; також Райфурський і його гайдуки осадили коні.

— Славця! — крикнув шляхтич, бо аж тепер пізнав доньку. — Ти яким способом попала в те товариство? Куди ж то, що тебе забрав до себе Шубинський.

— Взяв, та сей козак висвободив мене.

Райфурський став призирати Ярунича, котрий все ще держав дівчину, оперезану його лівою рукою. Дівчина, увільнилася і зсунулася з коня, щоби підійти до батька. Сей, не зводячи очей з козака, спитав:

— Хто ти?!

— Реєстровий козак, вислaний з товаришами нашим полковником Шидзінським до двора в Райфурах. По дорозі я вихопив отсю панну з рук, чи зпід опіки гайдуків пана Шубинського, — відповів Ярунич.

— Ти шляхтич?

— Ні! Я з козацького роду.

— Себто хлоп, хам! — крикнув шляхтич. — Як ти, хаме, смів шляхтянку взяти на коня до себе, ще й такий час їхати, обійнявши її, і пригортаючи до себе?!

Ярунич вже хотів обернути конем і разом з козаками відїхати назад, та цікавий, що шляхтич відповість, спитав:

— А чомуж ви, пане, панні шляхтянці не прислали коня? Як я міг її взяти з собою, щоби до вас приставити, коли я не мав іншого коня?

— Ти мав свого коня і кождий твій товариш має коня. Один з вас повинен був дати свого коня панні.

— Так ми бити ногами? — спитав Ярунич.

— Не інакше. Як шляхтичеви потрібний кінь, то кінь для шляхтича, хам нехай біжить пішки!

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

З КРАЮ, ДЕ НЕМА ВИЗИСКУ.

В Узбекістані, азійськім краю, котрий большевики задержали при Росії проти його волі, чоловіки знайшли собі хитрі способи, як визискувати людей у цьому большевицькому царстві, в котрім, мовляв, нема визиску.

Як відомо, в Росії подружє спирається тільки на добру волю подругів. Як котрий подруг не хоче жити з другим, він негайно може заявити це урядові й дістати звільнення з подружа, розвід. Цього закона вжили собі хитрі Узбеки, щоби покористуватися працею жінок: такий Узбек женився з жінкою, а як йому її праці вже не було треба, розводився.

І так світови голоситься, що в Росії нема визиску. Та в цім царстві без визиску людина визискує людину. Правда, форми визиску нові, але визиск є далі, по старому.

НЕ ОДИНОКИЙ ВИЗИСК.

Узбекістан заняли для Росії ще царі. В часі революції він хотів відорватися від Росії, як це голосили російські революціонери. Та революціонери голосили право до самоозначення аж до відорвання так довго, як довго ніхто від Росії не відривався. Як Узбеки попробували від Москви відорватись, Москалі, білі й червоні, пішли проти Узбеків війною.

І нині попри визиск узбецьких жінок узбецькими чоловіками є ще й визиск Узбеку Москвою. Узбеки управляють бавовну, її везуть до Москви, а з Москви присилають їм за те порожні вагони.

Як на Україні.

Гарні засади справедливости, рівности, братерства, вільности від визиску, голошені Москвою, служать як дуже гарний параван, ізза якого можна преспокійно грабити підбиті нарями під Москву народи. Як кажуть: владиці легко брехати, сивому легко красти.

З КРАЮ ЗРАЗКОВОЇ ПОВЕДІНКИ.

А кому найлекше поводитися, без огляду на почування іншої людини, як не тому, що іншим людям усе править мораль про гарні форми поведінки?

У цікавій книжці Стефана Цвайґа про життя Марії Антуанети, французької королевої, котрій стято голову підчас великої французької революції, описано незвичайно характеристичну сцену. У 1778-мім році, королева родила дитину. На наші погляди, хоч подія мала мати важкі наслідки для всього королівства, всетаки це була зовсім приватна справа короля й королевої. У цій принайми ситуації королевій повинні би були лишити те, що називається „прайвесі". Тимбільше можна було сподіватися цього від французького двора й аристократії, що в тих часах диктували світови правила чемної поведінки.

На ділі, на вістку, що королева має родити дитину, до двора короля злетілися всі князі й княгині Франції. Коли почалися справжні роди, ці князі й княгині впакувалися гурмою до спальні королевої. Вони засіли на фотелях, по старшині, як приписувала етикета. Менші риби сіли на кріслах, а ще менші станули на дошках, котрі для них уставлено під стінами, щоби, Боже борони, вони не пропустили одного стогну або одного скривлення родючої королевої. Повітря за короткий час стало душне, переповнене видихами яких пятьдесятьох осіб, та гострим запахом опту й есенцій. Ніхто не поумав про відчинення вікна. Ця сцена тревала цілі години. Королева нарешті вродила дитину, але з душення породових окриків дістала кровоток у голові.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КРУТИ.

(В память лицарів абсурду).

„Чужинче! Йди, скажи Вкраїні,
Що ми готові на приказ;
Що ми збудуєм на руїні
Нові твердині і святині,
Як зажадає їх від нас!"

В. М. Янів.

Минає 17 літ, як крутянський бій записався нестертими буквами в історії наших визвольних змагань. Це був день 29. і 30. січня 1918 р., коли по проголошенні самостійности 22. січня тогож року московська навала рушила на Київ, щоб у морі крови втопити українську відроджену державу.

Щойно український народ розірвав важкі кайдани й творив своє життя по своїй волі, щойно повалено тиранів, щойно стелилась нам у майбутнє ясний шлях, а вже треба було стримувати новий наїзд диких північних орд. На досвідках нового життя треба було рішати питання: бути чи не бути, бо молода українська держава була без війська й без своїх когорт.

І здавалося, що вороги без найменшого опору займуть Київ разом із „соціялістичним проводом", що казав розпустити військо, бо „війна вже скінчена й не треба битися".

Та ні! Це був їх сором української нації, і тому червоним бандам і розхристаному московському сатрапови загородили шлях на золотоверхий Київ молоді, юні груди: „Січовий Студентський Курінь!" Не багато їх, всього три сотки — проти шість тисяч. Та не страшна була їм ворожа навала, бо воля нації сліпила їх блеском. Для них честь і воля були дорожчі від життя, і зі словами „не володітиме в нас кат" пішли на нерівний бій боронити свій „провід і батьків народу".

Так, це були три сотки молодих безумців, три сотки **лицарів абсурду**, які чином засвідчили свою любов до України й в імя цього ідеалу лягли всі до одного під **Крутами**. Це була перша й найкраща **жертва життя** на жертівнику відродженої української держави. Це жертва української молоді, жертва „Січового Студентського Куріня"!

У нашій історії визвольних змагань Крути стали безсмертними, а чин студентської молоді зразком геройства для будучих поколінь. І тому що року на наших землях молодь віддає пошану лицарям абсурду. Тих три сотні молодих, сильних духом студентів ми шануємо нині як найбільших героїв світа, бо подібної події не мав і не бачив світ. „Січовий Студентський Курінь" це був найкращий цвіт широких українських плодючих степів, це світочі, яких смерть буде воскресенням української державности. Вони лягли й добули славу, а нам лишили безсмертній зразок: геройський чин!

Своєю теплою молодою кровю крутянські герої засвідчили:

„Що шлях в майбутнє вкажуть **Крути**,
Що замісць терна — ореол,
Що України вічно бути.
Про Україну всім почути,
Бо світа це новий престол".

Степан Фік.

БАГАТО ПИШУТЬ ПРО УКРАЇНУ.

Посилаю витинки з американських газет моєї околиці з останніх тижнів, в яких згадується дуже часто про Україну. Це для інформації редакції, як теж для задокументування, що справа наша є вже світовою. Того всього матеріялу не можливо в „Свободі" передрукувати, тому тільки згадуємо за нього.

1) "Cohoes American" помістив 4 статті про Совети з мапою, де Україна зазначена майже в етнографічних границях. Статті написав: Elias Tobenkin.

2) "Times Union" з Олбані, Н. Й., передрукував низку статей про голод на Україні й у Советах. Автор: Gareth Jones.

3) "Times Union" помістив теж у колюмні "Believe it or not" (Ripley) славний лист Козаків до султана.

4) "Troy Record" помістив статті посла Робинсона з Кензас Сіти про Совети й Україну.

5) "Knickerbocker Press" з Олбані, Н. Й., помістила 20 статей кореспондента Нікербокера. А тепер друкується там оповідання "Red Stepan", де згадується багато про Україну.

Д. Зальопаний,
Когос, Н. Й.

ДО НАШИХ ЛЕМКІВ.

Не буду заходити в дорогу нашим Лемкам, бо я сам Лемко. Живу тут в Америці від 1902 боку і приглядаюся добре життю нашого народу і наших організацій. Як я приїхав зі старого краю, то я не чув за таку назву „Лемко". Памятаю клівлендську конвенцію, де то раз-у-раз чути було, як наші делегати говорили: „Лем там прудче тоту справу кінчте". Тоді то чув я теж, як нас інші делегати з Галичини чи з Угорщини називали „Лемками". Ми, Лемки, держалися свого народу і своїх організацій. Але це не значить, що ми маємо тим дуже величатись, що ми „Лемки". Ми є такі самі, як Подоляки, Бойки, Волиняки і інші наші браття. Вище всього треба ставити нашу всім нам спільну назву „Українець" замісць „Лемко" і Україна замісць Лемківщина. На те вже вказують нам наші діти тут роджені. І кажуть називати себе Українцями, а друга часть на, побаламучена несвідомими батьками, каже, що вони Росіяни. Це є для них простіше, ясніше й більше зрозуміло, бо мають тоді до діла з великим краєм і з великим народом.

Трофим Підлипчак,
Сімор, Конн.

ТРЕБА НОВИХ МЕТОД.

Приглядаюся від довгих літ, як у нас відбувається приєднування нових членів до У. Н. Союза. І думаю, що тут треба зробити основну ревізію. Всі ми знаємо, скільки уваги і труду присвячують агенти, щоб втягнути людей до асекурації. А в нас віриться на слово, причіпку. Як на дворі дощ, студінь і т. п., то це для агента жниво. Тоді саме він ходить по хатах, бо тоді застає найбільше там людей. Знаємо теж, що агенти ведуть книжки, де мають точно позаписувані візити до тих осіб, що їх можнаб заасекурувати. Агент знає, що йому 5 разів не вдасться, а за шестим таки когось у хаті заасекурує.

Так і треба братися до роботи тим, що хочуть приєднати нових членів і до нашого Союза. І треба залишити з тими, що їх притягається, ріжні дискусії на політичні чи релігійні теми, бо дуже часто саме через таку дискусію тратиться тих, що їх можнаб було приєднати до організації.

Н. П. Фолріверець.

ЩО ДАЮТЬ БОЛЬШЕВИКИ ПОНЕВОЛЕНИМ НАРОДАМ.

Париж (Офінор). — Число 118 Бюлетену Паризького Економічного Кабінету містить відомости про книжкову продукцію в Советах, з якої виходить, що українська книжкова продукція знаходиться тепер в Українській Советській Республиці чи не в більш сумному стані ніж у царській Росії. Зі справоздання виплиає, що хоч абсолютна скількість назв піднеслася з 7,377 в 1913 році до 19,319 у 1931 році (книжок друкованих у Росії національними мовами), то зате до війни вони друкувалися 15 мовами, серед яких українська займала найповажніше місце, а тепер друкуються 45 мовами. Таким чином, коли перед війною пересічно на одну національну мову приходилося 500 назв на рік, то тепер ця цифра впала до 400. Але до того треба завважити, що зміст книжкової продукції зводить на нівець і ту незначну скількість книжок, що ще видаються, бо за останні 4 роки большевики надрукували національними мовами 7,672,000 аркушів творів Сталіна, 6,745,000 аркушів Леніна та 930,000 аркушів Маркса, не-числячи очевидно творів Кагановича та компанії. Отже як вирахувати цю макулятуру зі загального числа виданих книжок, то покажеться, що сучасна книжкова продукція на Україні і в інших поневолених народів є сьогодня без порівнання бідніша ніж була в найгірших періодах царської акції і, природно, не йде навіть у порівнання з коротким періодом існування незалежної України.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ВІЛКС-БЕРРІ, ПА. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 223, повідомляє своїх членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 3-го лютого, в галі церковній, зараз по Сл. Божій. Обовязком є кождого члена прийти на цей мітінг, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени, коли не заплатять, будуть суспендовані. — Григорій Гулька, рек. секр.

ДЕРРІ, ПА. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 113, повідомляє всіх місцевих і позамісцевих членів, що на річнім мітінгу вибрано той самий уряд, що був в 1934 році, то є: Нестор Кирчак, предс.; Теодор Курчак, заст.; Василь Годчак, секр.; Стефан Пелц, заст.; Андрій Куземчак, кас.; Іван Куземчак, заст.; Катерина Королевич, Даниїл Баран і Дмитро Хохла, контр. комісія; Мих. Куземчак і Ст. Бейц, надз. хорих; Атанас Королевич до прапора. — Нестор Курчак, предс.; Андрій Куземчак, кас.; Василь Годчак, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Мірко Глойнарич.

БАТЬКО ТА СИН

Одного дощевого дня сидів я в хаті та дивився крізь вікно на людей, що переходили дорогою. Дощ падав помало та прикро, тому мені день здавався дуже довгий. На дорозі калабаньки води. Переходять люди під парасолями у заболочених черевиках. На подвірі перед моєю хатою загавкали пси так завзято, що я зараз подумав, що то йде коминар, бо на нього все гавкають пси, або якийсь прошак. Прошака також не люблять. Я вийшов за ворота. Перед ворітьми стояв Юра... Старий мужик, на одну руку прошак. Він узяв би щойно тоді, колиб йому щось дати, одначе сам ніколи не просив. Все старався заробити якийсь динар. Даром він його не приняв би за ніщо в світі.

Юра стояв при воротах увесь перемоклий, дрижав і дивився на розлючених псів, що обскочили його — нещасного. І пси не люблять його. В руці держав невеличкий кошик і поглядав мовчки то на мене, то на псів, які недовірчиво його обнюхували, наче хотіли знати, хто він і з ким це я розмовляю. На собі мав два чи три сурдути, та вони були такі подерті, що йому в них мусіло бути холодно, бо й ґудзиків не мали. На ногах не мав майже нічого. Був босий.

— Що нового, Юро? — спитався я його, щоби перервати довгу мовчанку.

— Нічого. Ось цей кошик хотів би я продати. Купіть. Добрий, з гарного пруття. Подивіться...

— Юро, — став я говорити збентечений — нащо мені кошика? Я не потребую, та скільки кошту є?

— Скільки коштує? — приглядався кошикови, начеб тяжко приходилося йому розлучити з кошиком. — Як для вас, дав би я за два динари.

Зпочатку я не хотів вірити, щоб такий кошик міг коштувати всього два динари. А праця, а все? Невжеж це не рахується?

— Візьміть, пане — глянув на мене Юра, наче просив очима. — Кошик добрий, варта вісім ринських.

Хоч мене ніщо ніколи не зворушувало, того чоловіка, мушу признатися, було мені жаль. Бідний, голий, босий, голоден, а що найгірше — старий. Не хоче просити, бо привик працювати. Я попросив Юру до хати.

— Спасибі, пане, спасибі, — боронився Юра — купіть лише кошик і я собі піду. Ще вам поваляю долівку в хаті...

— Ходіть лише, Юро. Знайдеться для вас і зїсти дещо. Ви певно голодні? — Я взяв Юру за рукав і попровадив його до сіней.

Привів я Юру в хату й розмовляв з ним. Як попоїв, розповів мені своє життя:

— Мав я жінку й одного сина. Як мому Іванкові було десять літ, померла йому мати. Оставила сиротами нас обох самих на цьому сумнови світі. Що нам почати? В стайні не стало корови. Пішла на жінчину недугу, в хліві також нічого. Минулося. Вговорили мене, щоб я сина віддав у школу. Був добрий хлопець. І дав я його. Платив за нього. Не доїв я, не спав, вічно про нього думав, щоб лише вивчився на пана та щоби йому лекше жилося. Геть витратився я — при цьому Юра глибоко зітхнув.

Продав я нивку, знаєте, що на видолинках. Хата лишилася мені, та й ця вже хоче завалитися. І завалиться. Вірте мені.

Я потвердив йому головою, ніби що вірю, а Юра говорив далі:

— І сьогодні мій син уже пан. Має жінку, діти. Гарно живе собі в місті... а я... голодую на старі літа.

На лиці Юри побачив я велику сльозу, що зараз скотилася на його поморщене лице.

— А щож каже син? — спитався я.

— Що каже? Нічого не каже! Навіть не пізнає мене. Раз зайшов я до нього до міста, пішки... Не мав на залізницю. Та він удав, начеб мене ніколи не бачив. А його жінка спиталася:

— Що то за жебрак?

І Юра розплакався. Я далі не допитувався його. І мене боліло, може й більше, ніж Юру. Я дав йому десять динарів і кошик. Хай продасть собі його. Колиж може, хай що дня зайде до мене на обід. Прийшов кілька разів, одначе не що дня. Було йому ніяково.

До року Юра помер. Помер такий мокрий та заболочений, голодний. Не мав нікого, щоби подав йому ложку страви. Громада похоронила його.

(З хорватської мови переклав **М. Н-ий.**)

Аркадій Аверченко.

НАРЕЧЕНИЙ

Один молодий чоловік знайшовся з гарною дівчиною. А що він теж був дуже гарний та дуже добре танцював, то дівчина також покохала його. Вони заручилися.

У найближчу неділю, як уже мали проголосити заручини, нареченого запросили батьки до себе на обід. Наречений прийшов у смокінгу й новісеньких лякерах. Нові черевики тиснули його страшно.

Підчас обіду він крадьки зняв один черевик. У цюж хвилину пес, що лежав під столом, схопив черевик і побіг з ним.

Наречений злякався, зірвався, стіл перевернувся, а ваза з гарячою зупою вилилася на тещу. Наречений побіг за псом і перевернув стовп з дорогою вазою. Потім копнув тестя ногою, тесть перевернувся на землю, а наречений хотів стягнути з нього один черевик, щоби вбрати собі на босу ногу. Тесть мав протезу. Колиж наречений потягнув, у пав, а в руках держав штучну ногу. А тимчасом пес стоїть на порозі та дивиться на це. Наречений кинувся на пса, вирвав йому черевик, та як побачив, якого лиха він накоїв, постановив, як можна найскорше, зникнути відсіля...

Так то пес знищив щастя обоїх залюблених.

Щось надзвичайного.

— Знаєте обвинуваченого довгі літа. Чи критичного дня впало щось надзвичайного вам в очі в його вигляді?

— Так! Мав чистий ковнірець!

ПРО СПРАВЖНЬОГО ПЕРҐІНТА.

Довго думали, що Пер Ґінта, героя драми під такимже заголовком, придумав норвеський драматурґ Ібсен із фантазії. Тепер при нагоді найновіших дослідів над життям і працею Ібсена ствердили, що Пер Ґінт дійсно жив.

Досі відомо було, що Ібсен в основу драми „Пер Ґінта" взяв оповідання норвеського письменника Асбернсена (1814—1885), який записав усі фантастичні оповідання, що їх чув серед народу про Пер Ґінта. Та Ібсен не лише держався тих народніх оповідань, списаних Асбернсеном, а й сам промандрував усі ті місця, які згадуються в драмі „Пер Ґінта".

Був теж у Люнді, де в драмі відграється викрадення дівчини Інґріди. В Люнді зібрав Ібсен такі подробиці:

Напроти посілости Люнду в Ґудбрандедалі (286 миль від Трондгайму) є посілість „Гаґе". На основі старих документів стверджено, що ця посілість у 1740-му році належала до селянина Оле Педерсена та його жінки Маріт Гальворсдатен. Вони мали сина, що звався Педер Ольсен Гаґе.

Той син селянина Педерсена став героєм Ібсенової драми „Пер Ґінт", а його мати Маріт це в драмі Пер Ґінтова мати Аза. Сьогодні відомо, що Педер Ольсен Гаґе після батькової смерти 1768. року одідичив усе майно. Зпочатку молодий Педер (Пер) був дуже маєтний, бо батько оставив йому дуже багато худоби та велику посілість.

Та молодий Педер волів мандрувати по околичніх селах, ходити на лови в гори Рондане або в ріках ловити рибу, ніж працювати на господарстві, як працював його батько. Коли Педер вернувся з таких своїх довших мандрівок, оповідав сусідам про ріжні пригоди, повні найстрашніших сцен, у яких приходили духи та гірські чудовища. Самособою, що Педер усе був героєм, який усіх своїх „противників" переміг, і так його селяни все радо слухали та поважали. Його мати прощала все синови, хоч бачила, що господарство з дня на день усе більше підупадало, тому, що син занедбував його.

З того виходить, що Ібсен у драмі точно слідкував за життям Педера, як схарактеризував Педерову маму Маріт Гальворсдатен, давши їй у драмі імя Аза, як таку, що дуже потурає фантастичним оповіданням сина, яка й сама вірила, що справді все є так, як її син розповідав. Що нераз приходило до бійок із селянами, як це приходить у драмі, також дуже можливе, бо Педер був дуже сильний та все любивописуватися своєю силою.

Таким життям жив Педер 11 літ. Потім прийшла, катастрофа. Педер не міг уже платити податків і тому мусів останок своєї посілости відступити своєму братови Гальвореви. Дальших шість літ прожив у великій нужді тай так і вмер. Все, що мав, продали на ліцитації. Ще й сьогодні є документи про цю ліцитацію, з яких виразно видно, що його капелюх (в Ібсена славний „капелюх безсмертности") продали за яких 10 центів на нинішні гроші; продали теж на ліцитації його старі штани, шапку, пару червоних панчіх і інші дрібниці.

Крім того ще за життя дістав Педер Ольсен Гаґе прізвище „Ґінт". А саме Норвежці тим словом означують слово: „хитрий і потайний погляд". І сьогодні в Норвеґії є в звичаю говорити „ґіне тік пікерне", себто: зпід ока дивитися на дівчину. З того бачимо, що Ібсен дуже старався, щоби в його драмі все йшло якнайправдоподібніше з життям історичного Пер Ґінта. Ба, Ібсен вийшов і на 2,200 метрів високі гори Рондане, щоб уступи, в яких оповідається про життя Пер Ґінта в горах, були якнайправдивіші.

В усякому разі незбитий є і цей факт, що є ще й хата й посілість, де жив Пер Ґінт, і хоч сьогодні вже не зветься Гаґе, як у тих часах, лише Гаґаа (Haagaa). Крім того, ще донедавна, бо три роки тому, жив на цьому хуторі й один потомок Пера, Петер Ольсен Гаґе, а також мешканці сусідньої посілости, родина Брандфоль, це потомки Пера Ґінта.

Тому, що давно був звичай, що кожний мешканець такої великої посілости діставав свою окрему хатину, то великі посілости подобали на села. І сьогодні ще Гаґаа має 14 хат. За часів Пера Ґінта було їх напевно більше, а окрему хатину, в якій звичайно зупинявся Пер Ґінт, як був дома, зреконструували на основі плянів Ліллегамера й тепер вона є в музею: Гидґе-музей.

Останне бажання.

Цигана, засудженого на смерть, питається вязничний сторож, чи не має якого останнього бажання.

— Маю, — відповідає Циган — я хотів би, щоби мені пустили кров.

— Навіщож тобі тепер пускати кров?

— Бо моя мама-небіжка все говорила, що лише як пустити кров, можна вратуватися від смерти.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НАНТІКОК, ПА.

На Рідну Школу.

Наші молоді школярі заколядували в Різдвяні Свята $27.40, та переслали як Різдвяний Дар через Обєднання на Рідну Школу. На ту ціль зложили по $1: о. Ф. Грушецький, М. Пелехач, А. Сьома, Я. Савчук, Т. Бабак, М. Савчук, Й. Сцвик, О. Горгула, П. Маціборський, Анна Плекан, С. Магай; по 50 ц.: П. Сьома, В. Велґош, Анна Цалинська, Н. Нимісняк, Н. Петляк, Д. Ґелета, І. Гайдук, В. Парцель, Ева Шура, П. Серновський, Н. Вовк, В. Бойко, І. Цимбаліста, О. Вдовичук, С. Дзунза, Н. Місник, К. Марковський, М. Семчишин, І. Стафанка, Д. Білий, В. Стефунко; М. Даро 35 ц.; по 25 ц.: Марія Велґош, В. Гук, Т. Гедзьо, А. Ярмончик, М. Дзінжеровський, Г. Копяк, О. Морикот, О. Стасінчук, І. Баран, І. Велґош, В. Дзера, П. Кляп, М. Коник, І. Калина, С. Мирон, М. Семчишин, М. Семчишин, П. Пазиняк, Матрона Петраш, Т. Притиляк, Т. Целень; Н. Колотило 20 ц., а Ю. Шутко 10 ц.

Іван Велґош.

—o—

АНСОНІЯ, КОНН.

На визвольну боротьбу.

Український Горожанський Клюб обходив ялинку і з тої нагоди переведено між членами клюбу збірку, яка принесла $18.30. Ті гроші призначено на визвольну боротьбу та вислано їх через Обєднання.

Іван Шуран,

—o—

ТОЛІДО, ОГАЙО.

На Рідну Школу.

Тов. ім. Тараса Шевченка, молодечий відділ 165 У. Н. Союза, переслав з нагоди коляди через Обєднання $6.50 на Рідну Школу.

Марія Корнова, секретарка.

—o—

РОСФОРД, ОГАЙО.

На інвалідів.

Братство св. Михаїла, відділ 235 У. Н. Союза, переслав через Обєднання $7 на інвалідів.

Н. Проць, секретар.

—o—

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Коляда дітей.

На забаві в пані Юлії Жарської, з нагоди Різдва, колядували маленькі діти; Марсел і Марія Вагнер та Катруся Жарська, і заколядували $3.30, які передано до Обєднання для висилки на Рідну Школу.

Анастасія Вагнер.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

Свято Державности.

Заходом української громади при церкві св. Константина влаштовано Листопадове Свято дня 2-го грудня м. р. По Службі Божій о. Мартинюк відправив панахиду за наших героїв і виголосив проповідь, присвячену споминам про наших борців.

Вечером відбувся концерт в Домі тов. Просвіта. Патріотичне й палке вступне слово виголосив гром. П. Федорців, а потім наступали хорові продукції мішаного й мужеського хору, три деклямації, дитячий спів і сольо в супроводі п. Рефцьової при піяні.

Святочний реферат виголосив о. Мартинюк на тему: Наші військові й політичні лідери в часі визвольної боротьби.

Хором проводив о. Мартинюк. Панна Стефанія Кузів акомпаніювала хорам, як і відіграла прекрасне сольо.

Свято закінчив бадьорими словами гром. О. Козак. Потім відспівано „Ще не вмерла".

На поклик о. Мартинюка переведено збірки для інвалідів підчас панахиди і в часі концерту.

Чистий дохід виносив $36.45, які відіслано для інвалідів через Обєднання.

Жертви зложили по $1: Н. Н., о. Мартинюк, П. Мандюк, П. Пікула, П. Рефцьо, М. Віцентій, М. Канюк, П. Касіян, А. Козак, І. Козак, Михалик, І. Кіт, І. Процай, Процьків, О. Семирозум, Вонс, П. Федорців, Ю. Федюк, О. Шабатура, П. Чучман, М. Хас, І. Шміґановський; по 50 цнт.: Ірха, Н. Бойко, М. Кіт, Н. Кіт, Р. Бачинський, В. Рефцьо, М. Манзин, І. Павчак, В. Сопотюк, Н. Дмитрук, Павлик, Н. Волович, Й. Ґреськів, Н. Кучинський, В. Кузів, І. Олійник, К. Кіт; по 25 цнт.: Й. Дрогомирецький, А. Степаняк, Р. Вовк, А. Романюк, І. Сокорович, Р. Менюк, Л. Харчишин, Й. Федик, А. Вовк, В. Тилявський, І. Щігунка, М. Садовський, П. Касіянчук.

За Комітет Свята:

о. М. Мартинюк,
І. Процан,
О. Козак.

—o—

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Про положення в краю.

Дня 10. січня мав у нашій громаді краєвий делеґат, п. Омелян Грибівський, відчит, у якім представив теперішнє положення в краю та взивав до орґанізаційної єдности і допомоги рідному краєви, бо надходить час, у якім вирішиться будуччина нашого народу.

На тусаму тему говорив теж п. Теодор Свистун з Филаделфії, а по рефераті відколядував революційну коляду, якою зворушив серця всіх присутніх. Зложено на допомогу визвольній боротьбі $10.95.

По рефераті влаштовано в честь прибувших гостей різдвяну вечерю, підчас якої присутні обмінювалися думками.

Іван Сабат.

—o—

ГЕЙЗЛЕТОН, ПА.

Про танкову справу.

Наші українські танцюристи здобувають нам по цілій Америці добре імя. Український танок припадає до вподоби не тільки нам з України, але й чужинцям. Попирати національні танки і плекати їх, це теж народня справа.

В нас є теж зорґанізована школа народніх танків, а вчителем є п. І. Заблоцький. Приготовляє тепер виступи в Бервік і Мекаду.

Це для нас важне, бо от в американській школі вчать поруч гімнастику теж і польські танки. Виступили з ними саме тепер, коли ми зачали з українським танком. Тому ще й з того боку треба нам подбати, щоби наші виступи випали якнайкраще.

О. Костюк.

НЕЗАҐНУЗДАНИЙ ТАРЗАН. (177)

Ольга, шпигунка, здушила окрик здивування, коли вона розпізнала сплячого летуна. Ц[е] виглядало їй неможливим. Таж це був давно пропавший Роджер. Серед диму й пороху в селі людоїдів вона не могла побачити як слід його облича.

Пізніше, підчас поспішної втечі крізь гущавину вона теж прислухувалася тільки тому, що до неї говорив Тарзан, хоч у її ухах бренів звук голосу Тарзанового товариша. Дивні спогади вставали в її памяти на цей звук. Але вона була певна, що це тільки її фантазія приводить на неї які спогади. Наглий удар аж її замлоїв.

Як Тарзан ніс її лісом, її думки все були в Індії, з чоловіком, котрого вона любила. Тепер цей чоловік був коло неї. Вона це не могла цьому повірити. Вона не могла навіть догадуватися, які дивні пригоди привели його сюди, до неї.

Одначе радість, що він жиє, мішалася в її серці з наглим страхом: Що скаже він, як довідається, що вона, Патриція Кенбі, що його ще любить, є відома під імям Ольги, червоної шпигунки, жінки, що служить у ворогів рідного краю?

Чемний.

Славний німецький професор медицини Вірхов не любив давати знайомим т. зв. чемностевих лікарських порад. Якась пані спитала його раз:

— Як зачинається тиф, пане доктор?

— На букву „т", прошу пані! — відрубав Вірхов.

—o—

Два Шотляндці сидять у гостинниці. Один питається: Маєш папіроску?

— Ні, — відповідає запитаний — А ти не маєш?

— Ні, не маю.

— То кожний з нас мусітиме курити свою власну папіроску.